

Hegyesi Zoltán – Ludányi Dávid¹

A gazdasági közigazgatás vizsgálata Imre Miklós munkásságában

E tanulmány szerzői és az Ünnepelt között legalább három kapcsolódási pont fedezhető fel. Először is mindketten hallgatói voltunk Imre Miklós Tanár Úrnak. Másodszor, e hallgatói-oktatói viszony az idő múltával lassan kollegiális kapcsolattá formálódott mindkettőnk esetében.² Harmadik kapcsolódási pontként említhető közös újpesti kötődésünk.

Tanár Úr több évtizedes oktatói, kutatói munkássága, valamint a hallgatókhoz és a fiatal, pályakezdő tanársegédekhez való hozzáállása példaként szolgál számunkra. Azon kevesek egyike, akik a hazai közigazgatási felsőoktatás indulásának kezdeti éveiben már tevékenyen szerepet játszottak. E tanulmánnyal kívánunk az Ünnepeltnek nagyon sok boldog születésnapot!

A gazdasági közigazgatás oktatása az Államigazgatási Főiskolán

A gazdaság és a közigazgatás közötti kapcsolat, valamint a gazdasági igazgatás tudományos kutatásának és oktatásának előzményei a Nemzeti Közszerológati Egyetem jogelőd intézménye, az Államigazgatási Főiskola³ indulásáig vezethetők vissza. A hajdani főiskola képzési palettája egyetlen közigazgatási felsőoktatási kép-

¹ Hegyesi Zoltán: egyetemi tanársegéd, Nemzeti Közszerológati Egyetem Államtudományi és Nemzetközi Tanulmányok Kar Lőrincz Lajos Közigazgatási Jogi Tanszék. Kapcsolat: hegyesi.zoltan@uni-nke.hu. ORCID ID: 0000-0002-9317-8240.

Ludányi Dávid: egyetemi tanársegéd, Nemzeti Közszerológati Egyetem Államtudományi és Nemzetközi Tanulmányok Kar Emberi Erőforrás Tanszék. Kapcsolat: ludanyi.david@uni-nke.hu.

² Az Ünnepelt – aki ekkor a Lőrincz Lajos Közigazgatási Jogi Intézet vezetője – ajánlása mellett lett Hegyesi Zoltán 2018-tól az Intézet munkatársa. Ludányi Dávid ezzel párhuzamosan a „szomszédos” Emberi Erőforrás Intézet munkatársa lett.

³ Államigazgatási Főiskola 1977–1997. Budapest, Unió, 1997; Orosz Ágnes (szerk.): *A Budapesti Corvinus Egyetem Közigazgatás-tudományi Karának (Államigazgatási Főiskola) története, 1977–2007*. Budapest, HVG-ORAC, 2007.

zöhelyként olyan generális ismereteket⁴ tartalmazott, amelyek segítségével a hallgatók képessé váltak a legkülönbözőbb természetű közfeladatok ellátására a közigazgatás valamennyi ágazatában. A Lőrincz Lajos köré szerveződő tudományos iskola *komplex közigazgatás-tudományi megközelítést* alkalmazott, és nem csupán a jogi-közigazgatási oktatás egyik meghatározó központjaként működött, hanem annak kutatására is nagy hangsúlyt fektetett. Az akkori Államigazgatási Tanszék foglalkozott többek között a közigazgatás társadalmi környezetével, ennek keretében közigazgatás-elmélettel,⁵ a közigazgatás kialakulásának fejlődési szakaszaival,⁶ a közigazgatás gazdasággal és politikával való kapcsolatával,⁷ valamint a közigazgatás alapelveivel.⁸ Mindezek mellett a Tanszék az összehasonlító közigazgatás, valamint a külföldi közigazgatási és közszolgálati rendszerek, illetve modellek elemzését is fontosnak tartotta.⁹

Lőrincz Lajos a *közigazgatás* fogalmát az alábbiakban határozta meg: „A közigazgatás sajátos állami tevékenység, amelyet sajátosan felépített szervezetben dolgozó, sajátos karakterű szakemberállomány lát el.”¹⁰ Ez az alapvetés meghatározta a főiskola képzéseinek összetételét is. Lőrincz professzor, illetve az általa vezetett Államigazgatási Tanszék fontos szerepet töltött be az oktatás minőségének megalapozásában. A tanszék oktatói elsősorban általános és különös részi (szakigazgatási) tantárgyakat – közigazgatási alapintézményeket, közigazgatási jogot, közigazgatási eljárási jogot, gazdasági igazgatást, szociális-kulturális igazgatást, rendészeti igazgatást, illetve később közszolgálati jogot is – oktattak. Külön sajátosság volt, hogy a jogi egyetemektől eltérően a közigazgatás kutatása és oktatása a *jogon túli elemek* vizsgálatára is kiterjedt, így a *gazdasági igazgatás* területére is. A gazdasági igazgatás tematikája szorosan kapcsolódott az egyes szakigazgatási ágazatokhoz, így például az iparigazgatáshoz, építésügyi, élelmiszerügyi, mezőgazdasági, kereskedelmi és közlekedési igazgatáshoz.¹¹ Ezeken belül természetesen hangsúlyos maradt

⁴ Belényesi Emese: A magyar közigazgatási képzések, továbbképzések intézménytörténete a XX. századtól napjainkig. *Új Magyar Közigazgatás*, 4. (2011), 1. 2–13. 9.

⁵ Lőrincz Lajos: *Közigazgatás-tudományi antológia I–II.* Budapest, Unió, 1994. 386.

⁶ Ld. pl. Lőrincz Lajos: *A közigazgatás fejlődésének tendenciái és hosszú távú fejlesztési céljai.* Budapest, MTA Jogtudományi Intézet, 1982. 77.

⁷ Ld. pl. Lőrincz Lajos: *A közigazgatás kapcsolata a gazdasággal és a politikával.* Budapest, Közgazdasági és Jogi Könyvkiadó, 1981. 275.

⁸ A közigazgatás alapintézményeinek átfogó, összefoglaló munkája: Lőrincz Lajos: *A közigazgatás alapintézményei.* Budapest, HVG-ORAC, 2010. 19.

⁹ Ld. pl. Lőrincz Lajos (szerk.): *Az Európai Unió tagországainak közigazgatási rendszere. Összehasonlító közigazgatás.* Budapest, Unió, 2006. 574.

¹⁰ Lőrincz (2010): i. m. 19.

¹¹ Ez a tantárgy korábbi tankönyvének tematikájában is fellelhető: Imre Miklós (szerk.): *Közigazgatás és gazdaság.* Budapest, HVG-ORAC, 2007.

a jogi szabályozás, ugyanakkor a tanszék munkatársai vizsgálták azt is, hogy *milyen eszközökkel irányítható, befolyásolható a gazdaság működése*, miképpen alakulnak a gazdasági szereplők és a kormány közötti kapcsolatok, továbbá foglalkoztak a gazdasági kormányzás mindenkor aktuális kérdéseivel is.¹²

Imre Miklós 1981-ben kezdte meg a felsőoktatásban oktatói és kutatói tevékenységét az Államigazgatási Tanszéken, építésügyi igazgatási területen szerzett közigazgatási gyakorlati tapasztalatai birtokában. A tanszék működésének alapelve volt, hogy valamennyi tanszéki munkatárnak legalább két tantárgyat kellett oktatnia. Imre Miklós fő tantárgya mindvégig a gazdasági közigazgatás volt. Az 1980-as években – a rendszerváltozást megelőzően – elsősorban az építésügyi igazgatás kurrens kérdéseivel foglalkozott. 1994-ben védte meg kandidátusi értekezését, szintén ezt a témakört vizsgálva, *Az építésügyi igazgatási és jogi szabályozása* címmel. Emellett más gazdasági igazgatási kérdésekkel is foglalkozott pályája során. Érdeklődése különösen a következő témakörökre irányult: a megújuló állam gazdasági beavatkozásának lehetőségei; az állami vállalatok működésének európai uniós jogi keretei; a pénz- és tőkepiac felügyelete; a közérdekű feladatok ellátása a magánszféra által, különös tekintettel a koncesszióköteles tevékenységekre; a fenntarthatóság gazdasági, közigazgatási eszközrendszere; a társadalmi koordinációs mechanizmusok jellemzői.

A továbbiakban Imre Miklós tudományos pályájának két meghatározó művét szeretnénk részletesebben áttekinteni; ennek első részében az 1994-ben sikeresen megvédett, *Az építésügyi igazgatási és jogi szabályozása* című kandidátusi értekezésének legfontosabb téziseit vesszük sorra. Ezt követően az Ünnepektől másikat hangsúlyos kutatási területével, az állam gazdasági szerepvállalását vizsgáló nézeteivel foglalkozunk. Ez utóbbiak mintegy összefoglalását adja *Az állam és a közigazgatás gazdasági szerepét vizsgáló nézetek történeti fejlődése* című tanulmány. E kérdések vizsgálata elismeréseként – többek között ennek a kutatásnak is köszönhetően – egyetemi magántanári kinevezést kapott Egyetemünk jogelőd intézményétől, a Budapesti Corvinus Egyetemtől.

Az építésügyi igazgatás szabályozásáról

Imre Miklós *Az építésügyi igazgatása és szabályozása* című kandidátusi értekezésében kilenc fejezetben, 257 oldalban dolgozza fel az építési tevékenység állami befolyásolásának célkitűzéseiben, eszközeiben bekövetkező történeti változásokat, elemzi az építésügyi közigazgatás nemzetközi megoldásait, az építésügyi igazgatás

¹² Ld. pl. Bordás Mária: *A közigazgatás gazdaságtana – a gazdasági kormányzás lehetőségei és dilemmái*. Budapest–Pécs, Dialóg Campus, 2014.

meghatározó elemét jelentő közigazgatási funkció-feladat, személyi állomány és szervezet hazai fejlődését.¹³

Az értekezés tárgyára vonatkozóan megállapítja, hogy az építésügyi igazgatás meghatározására nincs általános, mindenki által elfogadott definíció. A leggyakrabban használt értelmezések (alanyi, tárgyi és funkcionális) mindegyike tartalmaz helytálló és hasznosítható elemeket, de a bennük rejlő általánosságok mindig értelmezési problémákat vetnek fel. Érvelésében folyamatosan visszatükröződik a területen szerzett szakmai látásmódja. A dilemma feloldására éppen ezért eseti jelleggel, úgynevezett *szituációhoz kötött módon történő alkalmazást* javasol, egyben arra a következtetésre jutva, hogy az építésügyi igazgatás teljes fogalma – ha lenne ilyen – gyakorlati célokra aligha lenne használható.

Az építési igazgatás története című, I. fejezetben az európai és a magyar fejlődés állomásait tekinti át. A szakigazgatás aktuális „arculatát” több ezer éves folyamat alakította. A kezdetben szokásjogi alapon történő rendszer az államok kialakulásával nyer jogi formát. Az építésügyi közigazgatás fejlődésének két szakasza – az úgynevezett *korai szakasz* az ókori települések kialakításától a 19. századig, illetve a *modern építésügyi igazgatás szakasza* a 19. század kezdetétől napjainkig – számos hasonlóságot mutat egymással a funkciók és a feladatok tekintetében. Ilyen például a külső támadásokkal szembeni védelmi követelmények érvényesítése, a tűzvédelmi szempontok biztosítása, a higiéniai szempontok érvényesítése vagy az esztétikai, műszaki, biztonsági és vallási szempontok garantálása is.¹⁴ A társadalmi-gazdasági, politikai és jogi környezet 19. századtól felgyorsuló, dinamikus változásai új funkciók megjelenését eredményezték.¹⁵

Imre Miklós megállapítja, hogy az építésügyi közigazgatás integratív és allokatív funkciót is betölt, de nem egyforma súllyal. Az *integratív funkció* ugyanis önmagában nem vezetne oda, hogy a közigazgatás az építésügyben valóban megőrizze az összes társadalmi szféra lehető legteljesebb önállóságát. Éppen ezért arra is szükség van, hogy az integratív funkció szolgálatában – nemegyszer annak alárendelten – a közigazgatás *allokatív funkciót* is teljesítsen a társadalmi szférák érvényesülési képességének kiegyensúlyozása céljából. Ez a jelenség figyelhető meg például az építésrendszet (építhetőségi tevékenység) építési alanyok szerinti „érzéketlensége” esetében.¹⁶

Az építésügyi igazgatás és az építési jog hazai fejlődésének, aktuális állapotának elemzését a nemzetközi megoldások tükrében értelmezi. Így a külön fejezetben megjelenő nemzetközi jó gyakorlatok (III. fejezet) az értekezés további részeiben is megjelennek, illetve összehasonlítás tárgyát képezik (lásd IV.; V.; VI. és VII. fejezet).

¹³ Imre Miklós: *Az építésügyi igazgatása és szabályozása*. Kandidátusi értekezés. Budapest, 1993. 1.

¹⁴ Imre (1993): i. m. 69–72.

¹⁵ Ilyen – a modern államok megjelenésével keletkező – új funkció például a tudatos településrendezési és területfejlesztési tevékenység is. Ld. Imre (1993): i. m. 75.

¹⁶ Imre (1993): i. m. 78–79.

Külön értékesek Tanár Úrnak az építési hatósági tevékenység problémáit azonosító, valamint a magyar építésügyi közigazgatás továbbfejlesztésére tett megállapításai, illetve javaslatai.

A kandidátusi értekezésektől megkövetelt szakmai nyelvezet jellemzi a művet, ugyanakkor felfedezhetők az Ünnepekre jellemző közérthető, gyakorlatias, szellemes mondatok is. A szabálytalan építkezésekkel szembeni közigazgatási fellépésről írott részben például a következő mondattal találkozhatunk: „Az urbánus ember a saját maga által művelt, gondozott telken szeretné kipihenni a rohanó nagyvárosi élet fáradalmait.”¹⁷ Ezzel összefüggésben állapítja meg, hogy a szabálytalan építési tevékenység számának ugrásszerű növekedése csak részben építési-fegyelmi probléma. Az akkori viszonyokra jellemző építési „láz” egyik fő magyarázata ugyanis a társadalom és a gazdaság dinamikus változása nyomán bekövetkezett életszínvonal-emelkedésben és a motorizációban jelölhető meg. E szükségletek teljes kielégítésére az építési telkek korlátozott számára tekintettel azonban nem volt mód. Az ennek következményeként érvényesült jogellenes gyakorlat szankcionálására alkalmas differenciált eszközrendszer ugyan létrejött, de az alkalmazáshoz szükséges feltételek nem álltak rendelkezésre. Kellő számú és képzettségű szakember, illetve technikai eszközök nélkül e feladatok ellátása nem valósítható meg, állapítja meg Imre Miklós.¹⁸

Az építésügyi közigazgatás teljes megújításának igényét fogalmazza meg az értekezés IX. és egyben záró fejezetében. Az építésügyi (közigazgatási) „reform” természetéről vallott nézetei elsősorban Lőrincz Lajos meglátásait idézik, aki megkülönböztette egymástól a közigazgatási változásokat és a tényleges közigazgatási reformokat.¹⁹ Ehhez kapcsolódik a dolgozat egyik lényeges tézise is. Azaz „[...] semmilyen eredmény nem várható az igényelt és remélt építésügyi reformtól, amennyiben az csak a decentralizált vagy dekoncentrált építésügyi szervezet kérdése körüli »állóháborúvá« dermed”.²⁰ A magyar építésügy történetében ugyanis az építésügyi igazgatás három meghatározó elemét – a funkciót, a személyi állományt és a szervezetet – egyaránt érintő reform nem valósult meg, a jelentős részben diffúz változások pedig anomáliákat és feszültségeket idéztek elő a gyakorlat területén.²¹

E munka vitathatatlan érdemei közé tartozik a Szerző elméleti megállapításai mellett javaslatainak alkalmazhatósága is. Hiszen a jelen távlatából vizsgálódva kijelenthető, hogy a jogalkotó reagált a fennálló – az értekezésben részletesen

¹⁷ Imre (1993): i. m. 218.

¹⁸ Imre (1993): i. m. 223.

¹⁹ Ld. Lőrincz Lajos: Közigazgatási reformok: Mítoszok és realitás. *Közigazgatási Szemle*, 1. (2007), 2. 3–13. 3.

²⁰ Imre (1993): i. m. 250.

²¹ Imre (1993): i. m. 250.

kifejtett – szabályozási és gyakorlati problémák egy részére is. Imre Miklós javaslataival összhangban valósult meg többek között az építési közigazgatás alapkérdéseinek *törvényi szintű szabályozása*,²² és szigorodtak a *személyi állományra vonatkozó képesítési előírások* is.

Az állam és a közigazgatás gazdasági szerepének fejlődéséről

Az állam és a közigazgatás gazdasági szerepéről való gondolkodás már az ókori városállamok – így különösen Athén és Róma – politikai filozófusait, állambölcseseit²³ is foglalkoztatta. Az azóta eltelt évszázadok alatt azonban jelentős változáson ment keresztül a társadalom, ezzel együtt a gazdaság, és az *állam gazdasági szerepvállalása* is folyamatosan ártértekelődik. Imre Miklós *Az állam és a közigazgatás gazdasági szerepét vizsgáló nézetek történeti fejlődése* című munkájában²⁴ átfogó elmélettörténeti összefoglalását adja e nézetek történeti fejlődésének.

A Szerző munkája nagyívűnek tekinthető, mivel kísérletet tesz annak feltárására, hogy az állam és a gazdaság közötti kapcsolat vizsgálatához az egyes évszázadokban milyen *történeti nézetek* nyújtottak segítséget. Megállapításainál ugyan jelzi az elemzés korlátait (ilyen például az egyes szerzők eltérő társadalmi státusza), mindazonáltal mai napig érvényes következtetéseket fogalmaz meg a gazdasági igazgatás témakörében. Kiemeli, hogy bármilyen történeti korszakról is legyen szó, a vizsgálat tárgya minden megközelítés vonatkozásában ugyanaz marad, tehát az egyes korszakok ennek eredményeként összehasonlíthatóvá válnak. Hangsúlyozza azt is, hogy az elméletek nem öncélúak, azok mögött mindig valamilyen *jobbító szándék* lelehet fel. További közös jellemzőnek véli a nézetek *komplexitását*, különféle értékrendek szerinti meghatározottságát. A vizsgált nézetek összetettsége abban is megfigyelhető – ez a mű Szerzőjének erőteljes közigazgatás-tudományi szemléletéből is fakad –, hogy nemcsak közgazdasági elméleteket, hanem politikatudományi, filozófiai és közigazgatás-tudományi elméleteket is megvizsgál az egyes korszakokon belül.

Lényeges – ma is értékelhető – következtetéseket fogalmaz meg a gazdasági szereplők kapcsolatrendszerének működési mechanizmusára vonatkozólag. Imre Miklós szerint az elsődleges „kérdés tehát nem úgy tehető fel, hogy

²² A területfejlesztésről és a területrendezésről szóló 1996. évi XXI. törvény, az épített környezet alakításáról és védelméről szóló 1997. évi LXXVIII. törvény, valamint a műemlékvédelemről szóló 1997. évi LIV. törvény hatálybalépésével.

²³ Ld. Arisztotelész, Platón és Cicero.

²⁴ Imre Miklós: *Az állam és a közigazgatás gazdasági szerepét vizsgáló nézetek történeti fejlődése. Jogtörténeti Szemle*, 13. (2011), 4. 1–18.

állam vagy piac, hanem sokkal inkább úgy fogalmazható meg, hogy milyen arányú és viszonyú állami és gazdasági szerepvállalás szükséges”.²⁵ Ezt a gazdasági „dominanciáért való küzdelem”-ként határozza meg. Az egyes korszakok áttekintését követően az állami szerepvállalás megerősítése mellett teszi le voksát. Azt azonban hangsúlyozza, hogy ez az állami szerepvállalás csak akkor működőképes, ha más aktorok érdekeit is figyelembe veszi. Erre jelenthet megoldást egy úgynevezett „triális egyensúlyi rendszer kialakítása”, amelynek az államon kívül szereplői a gazdasági szervezetek, és mindenekelőtt a társadalmi szereplők (mint például a civil szervezetek).²⁶ Az államnak tehát gazdasági döntései során támaszkodnia kell az említett szereplőkre (így például a civil szervezetekre és bizonyos mértékben a transz- és multinacionális vállalatokra is), különben az egyensúlyi helyzet megbomlása²⁷ kiszolgáltatott állapotba döntené az „alulmaradt” feleket.

Imre Miklós szerint az államok gazdasági szerepvállalásával kapcsolatban öt *paradoxon* állapítható meg. Ezek a következők:

- globális paradoxon,
- információs paradoxon,
- determinációs paradoxon,
- a válság paradoxona,
- fenntarthatósági paradoxon.²⁸

Kétségek nélkül aktuális kérdésként tekintünk a mű Szerzőjének *globalizációval* kapcsolatos megállapításaira. Egyértelműen megfogalmazza következtetéseit, amelyek szerint napjaink társadalmi-gazdasági folyamatai nem oldhatók meg kizárólag nemzetállami hatáskörökben,²⁹ klasszikus állami eszközrendszer segítségével. Szükség van szupranacionális, illetve regionális szerveződésekre. Az e probléma mögött meghúzódó ellentmondás azonban már kevésbé gazdasági, sokkal inkább alkotmányjogi és közösségi jogi kérdés.³⁰

Az *információs rendszerek* kettősségét akképpen fogalmazza meg, miszerint „az elektronika alkalmazása legalább annyi újabb – és a korábbinál nehezebben megoldható – feladatot generál, mint amennyi előnnyel jár”.³¹ Az információs

²⁵ Imre (2011): i. m. 16.

²⁶ Uo.

²⁷ Ld. még: Pongrácz Alex: *Nemzetállamok és új szabályozó hatalmak a globális erőterben*. PhD-értekezés. Győr, Széchenyi István Egyetem Állam- és Jogtudományi Doktori Iskola, 2015.

²⁸ Imre (2011): i. m. 16–17.

²⁹ Máthé Gábor e jelenségek következtében posztmodern jogállamról ír. Máthé Gábor: A posztmodern jogállam. *Polgári Szemle*, 15. (2019), 1–3. 193–203.

³⁰ Ld. pl. Blutman László: Szürkületi zóna: Az Alaptörvény és az uniós jog viszonya. *Közjogi Szemle*, 10. (2017), 1. 2–14.

³¹ Imre (2011): i. m. 17.

rendszerek biztonsági kockázatai, adatvédelmi kockázatok, a gazdasági szereplők tevékenységének elektronizálása mind-mind veszélyeket hordoznak magukban. Imre Miklós ezeket nemcsak önmagukban tekinti veszélyes elemeknek, hanem rendszerelméleti szempontból is. Hangsúlyozza, hogy az információs eszközök „felbecsülhetetlen hatású rendszerként, áttekinthetetlen hálózatként kerülnek kapcsolatba más rendszerekkel”.³² Nem véletlen, azóta a kibertér önálló hadviselési területté vált, s ennek tényét 2016-ban a NATO is megerősítette.³³ Mindez nemcsak az állami, kormányzati szereplőkre jelent fenyegetettséget, hanem a másik két aktort – azaz a vállalati és a civil szektort – is érinti. Az utóbbi években globális szinten a kormányzati szektorban számos kibertámadás nehezítette a közszolgáltatások nyújtását (ilyen esemény volt például a kijevi tranzisztor-állomás elleni támadás).³⁴ Ez a válság paradoxonával is összefügg, ahogy Imre Miklós írja, „a kríziseket az információs-technológiai forradalom még inkább érzékelhetővé teszi, gyakran felerősíti”.³⁵

A determinációs és fenntarthatósági paradoxon a szerves fejlődés és a központiag vezérelt programok hatásai, következményei közötti ellentmondásokban lelhető fel. A Szerző kifejezetten a gazdasági folyamatok alakítójának tartja a kormányzat gazdaságpolitikáját, ugyanakkor kiemeli a természetes folyamatok jelentőségét az államok gazdasági helyzetének javulásában vagy éppen romlásában. A kutatás eredményei alapján arra a következtetésre jut, hogy a történelmi adottságok és a nemzetközi feltételek nagy szerepet játszanak előbbieik alakulásában.

Összefoglalás

Véleményünk szerint Imre Miklós tudományos munkásságában meghatározó szerepet töltenek be Lőrincz Lajos elméleti nézetei. Erre a következtetésre nemcsak a konkrét vizsgálódási irányok és tézisek elemzése vezet, hanem a komplex közigazgatás-tudományi megközelítése, módszertana is. Ekképpen sem a közigazgatás és a gazdaság, sem pedig az egyes szakágazatok – építésügyi igazgatás – vizsgálata sem korlátozódhat kizárólag jogi megközelítésre. Szükség van a különböző igazgatás-tudományi, politikatudományi és közgazdasági elméletek ötvözésére is.

³² Uo.

³³ Kovács László: *A kibertér védelme*. Budapest, Dialóg Campus, 2018. 272–273.

³⁴ Kim Zetter: Everything we know about Ukraine’s power plant hack. *Wired*, 2016. január 28.

³⁵ Imre (2011): i. m. 17.

Felhasznált irodalom

- Államigazgatási Főiskola 1977–1997.* Budapest, Unió, 1997.
- Belényesi Emese: A magyar közigazgatási képzések, továbbképzések intézménytörténete a XX. századtól napjainkig. *Új Magyar Közigazgatás*, 4. (2011), 1. 2–13.
- Blutman László: Szürkületi zóna: Az Alaptörvény és az uniós jog viszonya. *Közjogi Szemle*, 10. (2017), 1. 2–14.
- Bordás Mária: *A közigazgatás gazdaságtana – a gazdasági kormányzás lehetőségei és dilemmái.* Budapest–Pécs, Dialóg Campus, 2014.
- Imre Miklós: *Az építéstudomány igazgatása és szabályozása.* Kandidátusi értekezés. Budapest, 1993.
- Imre Miklós (szerk.): *Közigazgatás és gazdaság.* Budapest, HVG-ORAC, 2007.
- Imre Miklós: Az állam és a közigazgatás gazdasági szerepét vizsgáló nézetek történeti fejlődése. *Jogtörténeti Szemle*, 13. (2011), 4. 1–18.
- Kovács László: *A kibertér védelme.* Budapest, Dialóg Campus, 2018.
- Lőrincz Lajos: *A közigazgatás kapcsolata a gazdasággal és a politikával.* Budapest, Közgazdasági és Jogi Könyvkiadó, 1981.
- Lőrincz Lajos: *A közigazgatás fejlődésének tendenciái és hosszú távú fejlesztési céljai.* Budapest, MTA Jogtudományi Intézet, 1982.
- Lőrincz Lajos: *Közigazgatás-tudományi antológia I–II.* Budapest, Unió, 1994.
- Lőrincz Lajos (szerk.): *Az Európai Unió tagországainak közigazgatási rendszere. Összehasonlító közigazgatás.* Budapest, Unió, 2006.
- Lőrincz Lajos: Közigazgatási reformok: mítoszok és realitás. *Közigazgatási Szemle*, 1. (2007), 2. 3–13.
- Lőrincz Lajos: *A közigazgatás alapintézményei.* Budapest, HVG-ORAC, 2010.
- Máthé Gábor: A posztmodern jogállam. *Polgári Szemle*, 15. (2019), 1–3. 193–203. Online: <https://doi.org/10.24307/ps.2019.0912>
- Orosz Ágnes (szerk.): *A Budapesti Corvinus Egyetem Közigazgatás-tudományi Karának (Államigazgatási Főiskola) története, 1977–2007.* Budapest, HVG-ORAC, 2007.
- Pongrácz Alex: *Nemzetállamok és új szabályozó hatalmak a globális erőterben.* PhD-értekezés. Győr, Széchenyi István Egyetem Állam- és Jogtudományi Doktori Iskola, 2015.
- Zetter, Kim: Everything we know about Ukraine's power plant hack. *Wired*, 2016. január 28. Online: www.wired.com/2016/01/everything-we-know-about-ukraines-power-plant-hack

Jogforrások

1996. évi XXI. törvény a területfejlesztésről és a területrendezésről
1997. évi LIV. törvény a műemlékvédelemről
1997. évi LXXVIII. törvény az épített környezet alakításáról és védelméről